

Nemad šoppavad, teie ostlete, meie poodleme ...

Argo Mund

1990. aastate algusest peale on eesti keelde laenatud kõige rohkem sõnu inglise keelest, mitmest teisest keelest tulnud laenude puhul on inglise keel olnud vahendaja. Meile püsima jäävad sõnad ajapikku tavaliselt muganevad, paljudele neist mõtlevad keelearendajad välja omakeelse vaste, harva on parem jääda tsitaatsõna juurde (nt *boutique*, *halloween*, *brunch*).

Viimase aja keelearutlustest on paistnud silma inglise verbi *to shop* kohta kirjutatu.

Poode mööda käimise tähenduses on eesti keeles vast kõige enam tarvitatud mugandit *šoppama*. Psühholoog Avo-Rein Tereping on kirjutanud, et tajupsühholoogiast tuntud reegli järgi on põhiline osa tekkivast kujutlusest määratud esimese mulje põhjal.¹ Osale keelekasutajatele meenutab *šoppama* eesti sõna *sopp* 'muda, pori' ja on ka arvatud, et see häälikukattuvus lisab tegevuse nimetamisele paraja annuse ironiat.

Mida sobiks kasutada eesti kirjakeeles?

Ain Kaalep on pakkunud sõna *ostlema* (Tartu Postimees 12.04.2004, Eesti Päevaleht 10.05.2004). Ajakirjandus on ettepaneku üsna hästi vastu võtnud, sõna on kasutatud eelkõige Eesti Päevalehes, aga ka mujal. Näiteid:

- City'le kohaselt saab **ostelda** tippdisainerite esinduskauplustes või hoopis kammida vähem tuntud, aga selle võrra põnevamate disainerite poeketes. (Eesti Päevaleht 14.05.2005)

¹ A-R. Tereping, Tulge šoppama. – Postimees 19.05.2003.

- Korraldajad on arvestanud, et nii nagu suured kaubakeskused kutsuvad kogu peret **ostlema**, võiks vahelduseks ka päeva raamatute seltsis veeta. (Postimees 14.05.2004)
- Leelo Tungla põhiline südameasi on, et hea eesti laps saaks veelgi paremaks. Andekaid lapsi suunatakse valesti ja neist ei saa muud kui suurepärased **ostlejad** (eestikeelne vaste šoppamisele), kurvas-tas ta. (Maaleht 28.10.2004)
- Urmas Paet oli liiga leebe: selvereis jõlkumine ja **ostlevate** inimeste vaatlemine ongi Eesti kultuuripoliitika tänane seis. (Sirp 30.04.2004)

Sõnast *ost* tuletatud verb viib mõtted ostude tegemisele. Ometi ei lõppe iga poekammimisretk ostu(de)ga. (Kaalep on siiski oma artiklis kirjutanud, et sõna *ostlema* sobib nii selleks juhuks, kui on midagi ostetud, kui ka siis, kui on lihtsalt oma lõbuks kauplusest kauplusesse jalutatud ja väljapanekut imetletud.) Oleks vaja niisugust verbi, mis näitab, et tegevus on seotud eelkõige poest poodi jalutamiselega, sest ostude tegemine pole iga kord esiplaanil. Lahendus on *poodlema*, mis oli juba „Eesti keele sõnaraamatus ÕS 1999” ja on sees ka „Eesti õigekeelsussõnaraamatus ÕS 2006” tähenduses ’poode mööda käima’. On ka mugand *šoppama* ja selle seletus: (argikeeles) *poodlema*.

Verbist *poodlema* tehtud *mine*-tuletist *poodlemine* nagu ka *us*-tuletist *poodlus* võiks kirjakeeles tarvitada inglise sõna *shopping* vastena. Samuti laheneks siis osa keelekasutajate mure, kas kirjutada *šoping* või *šopping*, viimast on EKlIst ikka ja jälle päritud.

Eesti keele instituudist sõltumata on sõna *poodlus* pakkunud *shopping*’i vasteks ka Linnalehe tegijad², seda enam näib *pood*-tüvega sõna kirjakeelde sobivat.

² U. Gnadenteich, Kas *shopping* või hoopis *poodlus*? – Linnaleht 30.09.2005.

Uudiskeelendi *poodlema* kasutuse kõige keerulisem tahk on pööramine: kuuludes *õmblema*-tüüpi sõnade hulka, tekitab verb arvatavasti paljudele peavalu sellega, mis vormides on enne verbitunnust *-le-* ja mis vormides *-el-*. Tegusõna peavormid on järgmised: *poodlema* : *poodelda* : *poodlen* : *poodlesin* : *poodelnud* : *poodeldakse* : *poodeldud*. (Samasse pöördtüüpi kuuluks ka *ostlema* : *ostelda*.)

Sõna kasutuse kohta võib näiteid tuua Pärnu Postimehest:

- Selver, Säästu- ja Citymarket, nende kõrvale veel ports väiksemaid poode on soomlaste jaoks puhas **poodlemisrõõm** .. (01.06.2002)
- Ometi on see ostukoht **poodleja** paradiis, sest otsimise korral võib mõne asja kätte saada imeodavalt. (14.07.2004)
- Samuti on varastel **poodlejatel** suurem valik, sest müüjate ennustust mööda võivad nõutuimad kaubaartiklid otsa lõppeda. (21.12.2004)

Rahvas on loonud uudse tegevuse kohta muidki sõnu: *poodima*, *poodistama*, *kaupama* (vrd soome sõna *kaupata* 'müüa, müütada; pakkuda; kaubelda, kaubitseda'), *osturallitama* jm. Vabamas keelepruugis valib igaüks endale meelepärase sõna, millega poode mööda käimist ristida. Kirjakeelsesesse teksti sobib kõige paremini küllap *poodlema*.

Õpetajate Leht 28.10.2005